

A lányok a férjeik házához mentek menyecskének, s ugyanúgy szorongtak, mint a megüresedő nemesi házakba került árendások. Mégis relatív békesség uralkodott a „szorongók” között. A jobbágy házak sem sokban különböztek, legfeljebb azok szalmával és nem náddal vagy zsindegyel fedettek voltak. Mindkettő aprócska ablakkal, mestergerendával.

A nemesi és a jobbágy házakban egyaránt - vallási felekezettől függetlenül - ott volt a házi áldás egészen az 1960-as évek közepéig, amikor a színes, mintás falfestés, majd a tapéta kiszorította az ilyen, lelket pallérozó képeket, falvédőket, de még a családok őseinek bekeretezett fényképeit is:

*Hol hit, ott szeretet,
Holt szeretet, ott béke,
Hol béke, ott áldás,
Hol áldás, ott Isten,
Hol Isten, ott szükség nincsen.*

S valóban, akkor is volt veszekedés, de a zsúfoltság ellenére nagyobb volt a békesség a lakásban, mint a későbbi pénzhajhászó, az élvezetek vonzásával élő és visszaélő, a hivatali, ipari-üzemi és TSZ műszakokkal beszabályozott, a TV-sorozatokkal, videóval hangosított és eltérített világban

Órladányban, Őrmezőben és Endesen egyaránt az udvarról az éjszakai sötétségű, kormos falú, nyitott kéményű pitvarba lehetett lépni, ahová csak a szabad kéményen átjutott egy kis fény, vagy a kemencéből, ha éppen tüzeltek benne. A pitvarból az első házba, a szerényen bútorozott szobába és a termésnek, lisztnek, tárolt élelmiszernek helyet adó kamrába vagy hátsóházba nyílt az ajtó. A kamrában a gazdasszony által szőtt zsákokban tárolták a kenyérnekvalót. A zsákokat az eszvétán szőtték. Az alapanyagot jelentő kendert Őrmezőben a Kenderföldeken, Mezőladány mai, talán legszebben kiépült vasútállomás-közei részén termelték, a ladányiak pedig az Endeshez közei határban a holt-tiszai áztatóhoz közei vetették a kendert. A kendert nyűtték, áztatták, törték, a rostsálait tiltották, dörzsölték, gerebenezték és a fonóban a kerek és lábasszutyon megfonták. Aztán motóllálták, tekerték, vetették és az eszvétán megszőtték belőle a zsákot, lepedőt, pokrócot, vásongatyát, inget, törölközőt, szakajtót és gyúrókendőt. A szövéshez szükséges pamutot és minden mást: a fűszertől az élesztőig, ecetig, petróig, vasszegig Isu és Jékli ladányi körjegyzőséggel, majd községházzal szemközti oldalon üzemelő szatócs (mindenes) boltjában lehetett megvásárolni. Hűtőszekrény akkor még nem lévén, a Tiszán télen vágott jeget jégvermekben tárolták, ami az alkalmi hűtőszekrény szerepét töltötte be a tavaszi, nyári, őszi hónapokban.

Az Isu és Jékli féle bolt aztán az 1940-es évek végétől állami, a tornyospálci Földműves Szövetkezet egyetlen ladányi boltja lett. Akkor még a jelenlegi bolt Badó féle kocsmaként üzemelt. A pálcái földműves szövetkezet azonban a Badó féle kocsmából Mezőladány központi élelmiszer és vegyesáru boltját alakította ki, s a mai orvosi rendelővel szemközt működő régi futballpálya mentén, az endesi és a mándoki út elágazásánál új kocsmát építettek. Sajnos a szeszesített árusító egységekből aztán később aránytalanul több lett a ladányi és az őrmezei részen is, miközben a bögre-csárdák, zugmérések is szaporodtak. Amennyi előnyt jelentett ugyanis a családok anyagi gyarapodásában a mezőladányi homokon, a kertekben bőven termő alma és szilva, sokszor annyi hátrányt is hozott az alkoholfogyasztás megnövekedésével. Mindezek megváltoztatásában nagy szerepe lehet az iskoláztatásnak, a kulturális szint emelésének.

Az őrladányi, őrmezei iskoláztatás kezdeteit a XVIII. századtól számítják a szakemberek. Az őrmezei és őrladányi gyermekek kezdetben Tornyos-Pálcza református iskolájába jártak. Őrladányban azonban a nemesek arra törekedtek, hogy a filiaként, Pálcza leányegyházaként működő református gyülekezetnek is legyen helyben iskolája. A XVIII. század utolsó éveiben II. József felekezeti megbékélést szolgáló törvényei nyomán nemcsak templomtornyok, de iskolák is létesültek. Őrladány, Őrmező, Endes gyermekeinek az 1800-as évek legelején létesült Ladányban az első összevont iskola. A XIX. század első felétől már több utalás van az egyházi iratokban az iskolára, s ezekből tudjuk, hogy az első tanító Csákvári Sámuel iskolamester volt. Mint említettem a református "iskola" megbízott és rendes tanítói voltak a gyülekezet mindenkori kántorai, presbitériumi jegyzői, és sajátos gyakorlatként a tanító urak temették az "énekes és a szós" elhunytakat. Nagy László lelkész 1918-ban készített és mellékelte történeti ismertetőjében felsorolta a kántortanítók neveit, csupán az 1920-tól Mezőladányban tanító Járay Sándor nevével kell kiegészíteni a névsort.

A XX. század elején épített ócskányi iskola és mellette az egykori kápolna